

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 105:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Redacteuren: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vriesland; Prof. Dr P. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. B. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Lou, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Hulmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Brouwerstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f7.50 per jaar.
Advertenties: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Het jaar 1925 IV (Slot). — Uit de Schrift: Nijl en twistgierigheid (Jak. 3:16). — Kerkelijk Leven: Ter Synode. De brochure van de vijf predikanten III. — Uit het Pol. en Soc. Leven: De sociale betekenissen van het Middelbaar Onderwijs I. — Opvoeding en Onderwijs: Fraternitas. Versch. getuigenissen. — Literatuur en Kunst: Het „psychopathologisch element“ in de moderne roman-literatuur IV. — Zending en Evangelisatie: Een en ander. — Uit de Buitenlandsche Kerken: Perastiumen. — Perastiumen. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HET JAAR 1925.

IV. (Slot.)

Geestelijke en Kerkelijke Momenten.

Uit het gebied der zoogenaamde „Geestelijke Stroomingen“ en van het Kerkelijke Leven willen wij enkele van de voornaamste momenten uit het jaar 1925 vastleggen.

Voor niet weinigen zal het Wereldcongres van Stockholm een evenement blijven in het leven der Kerk. Reeds is over dit „Concilie“ uitvoerig in ons blad geschreven. Maar hoe men het ook beoordeelt, men zal moeten erkennen, dat het een stoute prestatie is geweest. En wat er ook de resultaten van mogen zijn, in elk geval is het gelukt de aandacht van heel de wereld weer eens op de Kerk te vestigen. Indien zij, die zich geheel of zoo goed als geheel uit de kerkelijke sfeer hebben teruggetrokken, daardoor bewogen werden om weer wat meer notitie van de Kerk te nemen, zou dit zeker een te waardeeren verdienste zijn van hen, die deze Wereldvergadering der Kerken voor Praktisch Christendom samenriepen.

Oogenstelijk ontbreekt het de Kerk niet aan belangstelling. Liberale bladen besteden dagelijks heele kolommen aan Kerknieuws. Of de Kerk daardoor gebaat wordt, willen wij thans maar buiten beschouwing laten. Alleen kunnen wij onze vrees niet verbergen, dat een groot deel der lezers met deze rubriek handelt, gelijk wij met de rubriek over Publieke Vermakelijkheden of er hoogstens een oog in slaat, wanneer iets sensationeels aan den man wordt gebracht. Het sensationeële neemt in die bladen dan ook een groote plaats in. Dat daaronder objectieve kennisgeving met het gewone leven der Kerk moet lijden, ligt voor de hand. Hoewel weeren op die wijze de Kerk niet anders kennen dan in karikatuur. Overigens leggen deze bladen een onverholen voorkeur voor het Modernisme aan den dag. Wat niet te verwonderen is en op zekere hoogte te billijken. Liberalisme en Modernisme zijn tweelingen. Het bloed kruipen waar het niet gaan kan. Indien deze bladen konden besluiten zich tot de modernistische belangen te beperken, zou dit een stap in de goede richting zijn. Maar zij willen het publiek ook voorlichten over het kerkelijke leven, waartegenover zij vreemd staan. Dat leidt niet alleen tot eenzijdigheid, doch ook tot onwaarsamheid. Malcontenten, welke er in iederen kring gevonden worden, worden op de bureaux der liberale bladen met open armen ontvangen. Zij mogen gemaskerd met anonymiteit hun hart voor de lezers uitspreken. Tot groot misnoegen natuurlijk van hen, die beter op de hoogte zijn. Het jaar, dat voorbij ging, hield in dit opzicht, meer dan zijn voorgangers, overvloedige stof tot ergernis. Door zulk een belangstelling wordt de Kerk zeker niet gediend.

Hoe is er niet gespot met het dusgenaamde „open-proces“ in Amerika! Dit proces beteekent ongetwijfeld een der typische episodes uit den strijd, welke in de Nieuwe Wereld ontbrand is tusschen Fundamentalisten en Modernisten. Wie over dien strijd door meer betrouwbare en bevoegde zegglieden dan de schrijvers in onze liberale bladen werd ingelicht, zal zijn respect voor hen, die het in de Vereenigde Staten voor de fundamentele waarheden van het Christendom opnemen, met den dag zien groeien. Een tijd terug leek het of het Modernisme en de mannen der Evolutie-theorie zonder slag of stoot Amerika zouden veroveren. Maar hierin is gelukkig kennelijk gekomen. Mannen van reputatie als William B. Bryan stelden zich aan de spits van een beweging, welke het volk terugriep naar de Heilige Schrift. Zij werden met hoogelach achtervolgd. Bij den dood van Bryan, die dit jaar door den Heere werd opgeroepen, heette het, dat deze zich door zijn ijveren voor het Fundamentalisme, onatferfelijk had geblameerd. Van zijn optreden werden geheel verkeerde voorstellingen gegeven. Maar men moet men, dat door zijn sterven de wassende stroom van het Fundamentalisme is afgedamd, zoo vergist men

zich. Zeker, zijn sterven moet geboekt als een gevoelig verlies. Maar een onherstelbaar verlies? Dat gelukkig niet. God, die zelfs uit steenen Abraham kinderen kan verwekken, zorgt voor andere instrumenten. Wij zullen er ons wel voor wachten. Fundamentalisme en Calvinisme te vereenzelvigen. Wanneer het Calvinisme zich in het bolwerk van het Fundamentalisme terugtrok, zou het zijn roeping niet verstaan en zichzelf verarmen. Maar buiten het eigen leven, dat het Calvinisme heeft te leiden en den eigen strijd, welken het heeft te strijden, kan het, waar het om de gemeenschappelijke dogmata van het orthodoxe Christendom gaat, met het Fundamentalisme schouder aan schouder staan. Samenwerking is daarom te gemakkelijker, omdat het Fundamentalisme niet, gelijk hier te lande de Ethische Richting, toert aan de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift, maar het daarvoor juist geestdriftig opneemt.

Hoe heel anders staat de liberale pers tegenover de theosofische mare, dat Christus opnieuw in het vleesch gekomen is en zich binnenkort zal openbaren. Geen spotachtig woord vloeit uit de pen. De grootste reverentie tegenover deze andersdenkenden wordt betracht. Men interesseert zich voor het geval. En in den neutralen zin van het woord is het ook interessant, maar in het hart van den christen leeft iets meer dan de zucht naar het interessante. Bij hem komt medelijden boven met de verdwazing van dezen tijd. Mevrouw Annie Besant heeft aangekondigd en de boodschap eigenmondig aan onze landgenooten in het „ster-kamp“ te Ommen overgebracht, dat de ster van Bethlehem spoedig zal verschijnen. Christus zal zich reincarneren, gelijk men dat noemt, in een jongen Hindoe, Kriahnamurti, die te Oxford heeft gestudeerd. Mevrouw Besant heeft twaalf apostelen voor hem uitgekozen, met wie hij de wereld zal doorwandelen. Bij al de teekenen der tijden, welke in 1925 onze opmerkzaamheid vroegen, voegde zich dit als stellig niet het minst belangrijke. Of werden wij door Christus er niet op voorbereid, dat men in het laatste der dagen zal roepen: „Ziethier is de Christus of daar is Hij“ en waarschuwd Hij niet: „geloof het niet“. Of deze pseudo-messias eerlang ook ons land zal bezoeken, weten wij niet. Een ding is te hopen, dat men het geval niet louter interessant zal vinden, maar dat allen, die den Heiland in onverderfelijke liefhebben, er op waardige, hoog-geestelijke wijze op reageren zullen.

Nu wij ongemerkt naar Amerika zijn overgestoken, mag wel even vermeld, dat de zaak, die onze zusterkerken in Noord-Amerika zoo lang in beroering hield, thans haar laatste stadium is gepasseerd. De protesteerende kerk van Ds Hoeksema, die uit zijn ambt werd ontzet om zijn loochening van de leer der Algemeene Genade, heeft haar proces nu ook voor het Hoogste Gerechtshof verloren. Het deel der gemeente, dat met Ds Hoeksema niet mee ging en dat aanmerkelijk grooter is, dan zich eerst liet aanzien, is in het bezit gesteld van de gebouwen en heeft een uitnemend leeraar ontvangen in Ds W. P. van Wijk, dien wij van nabij leerden kennen, omdat wij in Orange-City, waar hij toen stond, eenige weken onder zijn gastvrij dak vertoefden. Wij koesteren alle hoop, dat hij veel zal vergaderen, van wat zijn voorganger heeft verstoofd. Wordt thans aan de Christelijke Gereformeerde Kerk in Amerika een periode van rust geschenken.

Voor de Roomsche Kerk was dit jaar een zeldzaam jaar, een jubeljaar. De „heilige deure“ werd bij den aanvang van 1925 geopend en bij het einde door den Paus toegesloten. Er hadden vele heiligverklaringen en nog meerdere zaligverklaringen plaats. Uit alle oorden van de wereld stroomden de pelgrims bij duizenden naar Rome. Hebben wij als Gereformeerden ons over zoo veel superstitie te bedroeven, wij zouden de waarheid te kort doen, indien wij er niet voor uitkwamen, dat in de Encycliek, welke de Paus uitvaardigde en waarbij hij het feest van het Koningschap van Christus instelde, menige gedachte uitsprak, waarmee wij van harte instemmen. Wie dit kloekke stuk leest, wordt opnieuw versterkt in zijn overtuiging, dat Vrijdenkerij en Modernisme ernstiger gevaren zijn dan het Romanisme.

Voor het Internationaal Calvinisme werden opnieuw eenige wolkjes als eens mans hand zichtbaar. Mochten wij vroeger reeds ontwaren, dat in landen, waar het Calvinisme uitgestorven scheen, door God banierdragers werden verwekt, die zooal geen veldheer zonder leger, dan toch veldheer met een nietig legertje waren, wij ver-

namen thans van een nieuwen veldheer, den beminnelijken professor Leef, die op het oogenblik Gereformeerde Dogmatiek doceert te Parijs. Dat de Theologische Fakulteit onzer Vrije Universiteit hem eenigen dienst kon bewijzen, zal zij steeds als een eer blijven beschouwen. Er vielen ook teekenen te bespeuren, dat de Calvinistische actie in andere landen in kracht toeneemt.

En om ons nu geheel tot ons land te beperken.

In de Nederlandsche Hervormde Kerk scheen het een oogenblik alsof de zaak van den Hegeliaanschen predikant tot een breed leertuchtproces zou uitgroeien. Dit is evenwel niet geschied. Een reorganisatieplan, bij de Haagsche Synode ingediend, werd verworpen. Een „scherpe resolutie“, op de vergadering van de Vrijzinnig-Hervormden voorgesteld, werd niet afgekondigd.

De Remonstrantsche Broederschap zag verdeeldheid in haar midden rijzen, door anti-militaristische strevingen van haar hoogste Bestuurscollege en leed een zwaar verlies door het overlijden van den eminenten geleerde en sympathieke persoonlijkheid prof. Dr. Roessingh.

Een hoogleeraarsbenoeming trok de attentie naar de Evangelisch Lutherse Kerk. Als nummer één stond op de voordracht een Hervormd predikant, omtrent wien men had vernomen dat, zoo hij werd benoemd, hij geen bezwaar had tot de Lutherse Kerk over te gaan. In „De Wartburg“ blies Ds J. E. Schröder alarm. Mr J. Loosjes, Lutherse predikant, werd nu de verkorene. Zijn voorganger Prof. Dr. Völter, was tevens hoogleeraar aan de Stedelijke Universiteit te Amsterdam. Het wordt niet waarschijnlijk geacht, dat Prof. Loosjes deze twee functies zal mogen combineren.

In den Protestantenvond bleef het „kriselen“.

De Christelijke Gereformeerde Kerk schafte het Reglement van '69 af.

De plannen tot opleiding van Dienaren des Woords in de „Gereformeerde Gemeenten“ kregen op de Synode vaster vorm. Het beginsel van theologische opleiding werd aangenomen.

En onze Gereformeerde Kerken?

't Liefst verwijzen wij daarvoor naar onze artikelen in den jaargang 1925 van ons blad.

Statistische gegevens hopen wij later in onze rubriek „Kerkelijk Leven“ nog even ter sprake te brengen.

Ons kerkelijk leven haarde in het afgelopen jaar zelfs optimistische naturen groote zorg.

Echter behoort niet vergeten, dat de dank toch den boventoon mag voeren.

Onze Vrije Universiteit zag twee harer hoogleeraren naar elders vertrekken. Een, die met rijke gaven was gesierd, ontviel haar door den dood. Zij heeft wel van rampspoed te verhalen.

Onze Theologische School kon ongehinderd haar jaarloop volbrengen.

Onze Gereformeerde actie gaf over het geheel van geleidelijke ontwikkeling getuigenis.

Ons blad werd meer dan eens de dupe van de post-misère.

Zoo rankte zelfs de Nieuwjaars-meditatie zoek.

Maar staken we onze stippelingen.

Mogen wij allen met volle ziele-zwaarte leunen op Jezus' belofte: Ziet, Ik ben met u, al de dagen, tot aan de voleinding der wereld!

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Nijl en twistgierigheid.

Want waar nijl en twistgierigheid is, aldaar is verwarring en alle hooze handel.
Jakobus 3:16.

De zendbrief van Jakobus brengt naar den wil van God een eigen klank in de wonderlijke symphonie van Zijn Woord.

Hier is het Spreukenboek van het Nieuwe Testament, het boek der praktische levenswijsheid, der geheiligde levenskunst voor de gemeente van Christus.

Het Woord van God komt hier naar ons leven van elken dag in huis en kerk, in maatschappij en volk en omschijnt dat leven met zijn ontdek-kend licht.

In dat niets en niemand sparend licht wordt tweërlei wijsheid openbaar.

De eene wijsheid is „aardsch” — ze komt van beneden, al zou ze zich ook van hemelsche leuzen bedienen — en „natuurlijk” — ze leeft op uit ons bedorven hart — en „duivelsch” — want de vader der leugen doet er zich in voor als engel des lichts.

De andere wijsheid is „van boven”, uit God, uit den Heiligen Geest, en deze wijsheid is „ten eerste zuiver, daarna vreedzaam, bescheiden, gezeggelijk, vol van barmhartigheid en van goede vruchten, niet partijdiglijk oordeelende en ongevemsd”.

Van deze laatste wijsheid geldt: „de vrucht der rechtvaardigheid wordt in vrede gezaaid voor degenen, die vrede maken”.

En wilt ge nu daartegenover van die eerste wijsheid weten de vrucht? Ze is deze: „want waar nijd en twistgierigheid is, aldaar is verwarring en alle booze handel”.

* * *

Jakobus' brief geneest ons van den waan, alsof onder de eerste volgelingen van Christus slechts leefde de heilige liefde, die niet zichzelf maar den ander zoekt.

Het leven uit den Heiligen Geest bloeit niet in de kringen, aan welke dit schrijven is gericht. Het kwijnt. Er is verval. Er is tweespalt. Er is een uiteenrukking van het Christelijk leven. Men staat niet naast elkander maar tegenover elkander. Men benijdt elkander, men bedift elkander, men beschimpt elkander, men belastert elkander. Zoo worden van elkander gescheurd, die bij elkander behooren. Het weefsel van den Heiligen Geest wordt tot losse draaden uit elkander getrokken en weer door elkander gestrengeld tot één hopelooze verwarring. Wie zal de draaden weer vinden en stillekens terugleggen elk op zijn eigen plaats?

Nu komt het ontdekkend licht van Gods levend Woord. Die verwarring en die booze handel is er, omdat in de harten voortwoekert de nijd en de twistgierigheid.

De nijd is die duivelsche hartstocht, welke den ander zijn plaats in het leven niet gunst. En de twistgierigheid de booze zucht om tegen elkander op te zetten, wat door God naast elkander is geplaatst.

* * *

Nu is er altijd onder het brokje menschenleven, dat wij kunnen zien, de onzichtbare levensbodem, welken God alleen ziet. Hij toetst de harten en proeft de nieren.

Verwarring en boozen handel kunnen we zinnelijk waarnemen. Ze vallen te constateeren. Ze zijn de taaië stengels van het onkruid. We schroei- en ons aan hun netels.

Nijd en twistgierigheid blijven verborgen in de donkerheid van het menschenhart. Men ziet ze niet. Men kan ze hoogstens vermoeden. God ziet ze. Ze zijn de onkruidwortels, die den levensgrond verontreinigen.

Daarom moet in dagen van verwarring en boozen handel het lichtend Woord van God door den Heiligen Geest ontdekkend in de harten schijnen.

Het walmend licht der aardsche, natuurlijke, duivelsche wijsheid, dat ons tot zelfbehagen misleidt, moet worden gedeut.

En de levensluiken moeten open, opdat ons omstrale het zonnelicht van die wijsheid, welke van boven in onze donkerheid komt inglanzen.

Wat God in onze harten ziet, moeten ook wij in Zijn licht willen zien. Ook al doet dat licht ons van ons zelve schrikken.

Pas zóó komt er waarheid en zuiverheid in onze levensverhoudingen.

Nu wordt het onkruid uitgeroeid. Met tak en wortel. De verwarring en de booze handel moet weg. Maar ook de nijd en de twistgierigheid moet weg.

Nu worden de harten gereinigd. Nu wordt de verwarring ontward. De Heilige Geest komt de levensdraden ontknoopen. En Hij komt ze weer samenvoegen tot Zijn goddelijk weefsel.

* * *

Deze zuivere wijsheid is „van boven”.

Dan moet ze ook „van boven” worden begeerd. Menschen kunnen haar niet geven.

Wat menschen geven kunnen is niet van boven, maar aardsch, zinnelijk, duivelsch.

Daarom moet in dagen van verwarring en boozen handel ons vertrouwen zich niet op menschen vastzetten.

Van alle schepsel afziende, moet de gemeente des Heeren weer opzien omhoog.

Indien iemand wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begeere, die een iegelijk mildelijk geeft en niet verwijt.

En zij zal hem gegeven worden.

Doch, dat hij ze begeere in geloof.

Niet twijfelende.

Want die twijfelt, is een baar der zee gelijk, die van den wind gedreven en op en nedergeworpen wordt.

Want die mensch meene niet, dat hij iets ontvangen zal van den Heere.

Een dubbelhartig man is ongestadig in al zijne wegen.

G. R. K.

KERKELIJK LEVEN.

Ter Synode.

Stijge op den komende rustdag uit al onze kerken een hartelijk gebed op tot Hem, die uit den hemel door Zijn Geest en Woord Zijn volk, ook onze kerken, regeert.

Werde er, met onderdrukking van al het ongeestelijke, gesmeekt, dat de beraadslagingen der Synode gehouden zullen worden onder den diepen indruk van de eere Gods.

Wat zal er van onze Synode terecht komen, indien zij niet gerugsteund wordt door de menigvuldige gebeden van allen in elke gemeente?

Indien wij aan de bereidwilligheid des gebeds moesten twifelen, wij zouden in het somberste vooruitzicht ter Synode gaan.

Maar hoeveel ongeestelijks de laatste maanden ook in onze kringen viel waar te nemen, wij hebben geen reden om daaraan te twifelen.

De taak der Synode is bijzonder zwaar.

Doch Gods volk kan meehelpen die te dragen.

Als wij ons niet bedriegen, wordt het thans door de groote meerderheid in onze kerken als een verlichting gevoeld, dat de Synode nu nog maar op een afstand van enkele dagen ligt.

Velen, die toen onzen aandrang tot een spoedig saamkomen der Synode niet begrepen, zullen het nu wel begrijpen.

Uit psychologische overwegingen had de Synode veel eer moeten saamgeroepen.

Dan ware ons veel bespaard gebleven, wat nu een zmaad is geworden voor den naam onzes Gods.

Al wisten wij niet precies, wat er giste en kookte, wij wisten er toch wel wat van en dat was genoeg om te adviseeren, dat men het saamkomen der Generale Synode geen week langer dan hoog noodig was zou uitstellen.

Wij wisten van brieven, die gericht waren aan hen, die over „de kwestie” geoordeeld hadden of nog hadden te oordeelen en waarin zij met allerlei leelijks bedreigd werden, zoo zij niet de zijde van Dr Geelkerken kozen.

Wij hadden zelfs het dreigement vernomen, dat, zoo Dr G. niet werd vrijgesproken, men materiaal genoeg had vergaard om „heel de Vrije Universiteit en de Kampen School in den grond te boren”.

Brieven met valsche handteekening werden sinds eenige maanden aan bekende personen verzonden.

En al hadden wij na een eerste ervaring dadelijk maatregelen getroffen, dat zulke brieven ons niet meer bereikten, wij vernamen meermalen, dat onze handteekening werd nagemaakt, zelfs voor financiële aangelegenheden.

Natuurlijk waren vele dezer feiten strafbaar.

Ook waren er genoegzame gegevens om de Justitie in staat te stellen de daders op te sporen.

Wij hebben het niet gedaan, omdat wij bijna zekerheid hadden, dat leden eener Gereformeerde kerk hiervan de bedrivers waren.

Niet, dat we het tegen Gods Woord achten, om tegen broeders de hulp van den wereldlijken rechter in te roepen.

In bepaalde gevallen is dat ongetwijfeld geoorloofd. Die gevallen waren hier aanwezig.

Maar wij wilden geen opspraak bij de wereld wekken.

De laatste weken echter begon men een modderspuut op bepaalde personen te richten.

Men deed dat in een vorm, die geen val gaf voor een aanklacht bij de Justitie.

Wij moesten tot ons leedwezen zien, dat een blad als de „N. R. Cl.” daarbij als spuitgast dienst deed.

Bij den Journalistenkring is daartegen geprotesteerd. Wel antwoordde de „N. R. Cl.” hooghartig in een onderschrift, dat de Journalistenkring niets met haar zaken te maken had en viel het „Handelsblad” haar daarin bij.

Maar wij hebben van den Journalistenkring betere gedachte.

Meer dan eens heeft deze kring getoond, dat het persfatsoen hem ter harte ging.

En hier is naar onze overtuiging het persfatsoen ernstig geschonden.

Wij wachten dan ook de uitspraak van den Journalistenkring vol vertrouwen af.

Dan — voor ons persoonlijk is dit niet het ergst.

Maar dat zij, die zooveel langer dan wij met hun beste krachten de kerken hebben gediend, thans op allerlei smadelijke wijze, welke wij niet nader zullen beschrijven, worden bejegend, smart ons het meest.

Natuurlijk laat geen hunner zich door eenig dreigement van de vervulling van zijn plicht weerhouden.

Wij zijn er onkundig van tot wat lage middelen men gedurende de dagen, welke ons van de Synode scheiden, mogelijk de toevlucht zal nemen.

Maar dit kunnen wij met een variant op het bekende Lutherwoord verzekeren: al waren er op den weg naar Assen zooveel duivelen als pannen op de daken, wij zullen, zoo de Heere wil, er toch heengaan en daar spreken, gelijk naar wij meenen God eischt, dat wij zullen spreken.

— De brochure van de vijf predikanten.

III.

Zijn de formuleeringen, welke de auteurs van „Ons aller moeder” op sommige punten aan de hand doen inderdaad te prefereren boven de daarop korresponderende uitdrukkingen in de onderzoekvragen?

Zij oefenen kritiek op de woorden: „vorm der openbaring” in het slot van de tweede vraag: „Bedoelt gij hiermede te zeggen, dat de vorm der openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid ons heeft medegedeeld, gelijk is aan den vorm der openbaring

van den staat der heerlijkheid”. De vijf predikanten wisten niet wat daaronder verstaan moet worden. Zij zagen: „Er kan hier gedacht worden, zowel aan den stijl, den taalvorm, als aan de karakteristieke openbaringsmiddelen zelve, waarvan God zich bedient in het mededeelen van zijne openbaring”.

Nu zouden wij niet gaarne deze schrijvers, die wij zeer hoogachten, gebrek aan ernst verwijten. Toch begrijpen wij niet, hoe zij er aan komen te onderstellen, dat hier ook maar een oogenblik aan stijl of taalvorm zou kunnen gedacht zijn. Geven zij wel genoeg blijk van reverentie voor hun „Moeder”, de classis, als zij het vermoeden opperen, dat zulk een onnoozele meening bij haar zou kunnen huizen? Als zij zich herinneren, hoe die vragen geboren zijn en hoe er in het „kamertje” met Dr Geelkerken is gehandeld over symbolischen, mythischen, allegorischen vorm enz., dan kan het „kamertje” niet zoo „muf” en „duister” zijn of het werpt voldoende lichtstralen over deze uitdrukking. De bedoeling kan toch geen andere zijn dan deze: het laatste bijbelboek is grootendeels geschreven in de vormen der symboliek, acht gij, dat dit ook met de eerste hoofdstukken van Genesis het geval is?

Een kritiek, als de vijf predikanten hier oefenen, kan niet anders dan hun woord verzwakken.

Dan nemen zij onder handen de uitdrukking „geschiedenis in den gewonen zin”. Zij oordeelen: „Gemeenlijk verstaat men onder geschiedenis in gewonen zin, de geschiedenis, die zich als de algemeene van de bijzondere of gewijde geschiedenis onderscheidt”.

Is dat waar? Men spreekt wel van gewijde en ongewijde geschiedenis, ook van profane en heilige historie. Maar wie heeft ooit de onderscheiding geboord tusschen gewone en buitengewone geschiedenis? Wij houden ons aanbevolen voor citaten, waartuit zulks blijkt. Hebben de vijf predikanten zich hier niet laten vangen in het net van een spitsvondigheid, dat door Dr Geelkerken werd uitgezet?

De vijf predikanten maken ook bezwaar tegen het gebruik van het woord „werkelijk”. Een nadere aanduiding daaromtrent ware niet overbodig geweest, meenen zij. „Het woord werkelijk kan (gelijk het grondwoord „werk” aanduidt) gebruikt worden in den zin van actueel, dadelijk, tegenover mogelijk, maar ook als reëel, in tegenstelling met schijn”.

Maar gebruiken wij in de 20ste eeuw het woord „werkelijk” heusch nog in den zin van actueel? Vroeger was dat wel het geval. Daarom leest men in onzen catechismus nog van „werkelijke” zonden. Doch de vijf predikanten zullen toch op hun catechisatie wel ondervonden hebben, dat juist die term naderen uitleg behoeft?

„De Schrift zelve”, schrijven zij, „spreekt niet van werkelijk, maar wel van waarlijk of waarachtig”. Maar stel u eens voor, dat de classis aan Dr Geelkerken gevraagd had: is de slang uit Genesis 3 een waarlijke of waarachtige slang geweest? Zouden zij niet ten antwoord ontvangen hebben: wat bedoelt gij met een „waarlijke slang”? Dit is geen Nederlandsch. Of wat meent gij met een „waarachtige” slang? Staat dit tegenover „leugenachtig”?

Eenige bladzijden verder spreken de schrijvers van „een werkelijke (in den zin van natuurlijke, van de schepping deel uitmakende) slang”. Meenen zij heusch, dat die toevoeging iets verduidelijkt? Als er over iets een groot verschil van meening bestaat dan is het over de begrippen „natuur” en „natuurlijk”. Het woord „natuur” wordt zowel op de stoffelijke schepping alleen, als op heel de schepping toegepast, zelfs op God! En dan de omschrijving „van de schepping deel uitmakende”? Hoor! Satanas, de oude slang, dan niet tot de schepping?

Wij kunnen deze andere formuleeringen van de vijf predikanten niet bewonderen. Wij kunnen er ons alles over verwonderen.

Doch van alles, waarover wij ons in „Ons aller moeder” verwonderen, kunnen wij hier geen rekenschap geven.

Nog een paar punten slechts.

De auteurs bekennen: „Zelfs willen wij nog verder gaan en verklaren, dat iedere andere exegese dan de zg. „letterlijke” (eigenlijke) niet geringe gevaren met zich brengt”. Nu zou men denken, dat zij hierop zullen laten volgen: daarom heeft de Kerk wel toe te zien, wat zij doet, zoo iemand van die „letterlijke” exegese afwijkt. Maar neen, dadelijk worden de „niet geringe gevaren” door hen in het vergeten hoekje geschoven. Men hoort er niet meer van. De Kerk schijnt tegenover „niet geringe gevaren” geen roeping te hebben.

De schrijvers vallen ook niet zuinig over de woorden „inderdaad aldus is geschied”. Nu weten wij niet, hoe de Deputaten, die de vragen hebben opgesteld, hieraan gekomen zijn. Maar wij vragen ons af: hebben hierbij de College-dictaten van Dr A. Kuyper misschien dienst gedaan? En aan de predikanten vragen wij: durft gij tegen die autoriteit opbieden.

De vijf predikanten hebben het zelf ook ontdekt, dat de vragen der classis „zakelijk voor een deel ontleend (zijn) aan de onderzoekvragen, door de Synode van Leeuwarden tot Ds Netelenbos gericht”. Hun kritiek treft dus voor een deel die Synode en niet de classis. Wij staan hier voor een eigenaardig verschijnsel. Toen de onderzoekvragen, welke aan Ds Netelenbos waren gesteld, gepubliceerd werden, heeft geen van de vijf predikanten daartegen eenig bezwaar gemaakt. Maar nu bij Dr Geelkerken moeten zij zich uit alle kracht verzetten.

Wederom: wij verwonderen ons.

Nog een enkel woord over de oplossing, welke zij voorstellen.

Zij betitelen die als „de mogelijke oplossing”.

Wij zouden echter liever spreken van een onmogelijke oplossing.

Want wat

Allereerst,

aspectverklaring

Vervolgens

broederlijke

ons midden

Eindelijk,

ter is, kan d

meente als

leeraren in d

Geelkerken b

borg, dat hij

zal worden in

Wat het es

zoek aan de

ken zeker

der brochure

er zich juist

is of niet. Dan

Krachts he

af geldig ver

zij een half

wantrouwen.

„Dr Geelkerk

predikanten

ijkste, wat zi

De tweede

de bezwaarde

al evenmin h

broederlijke s

Wanneer dan

den wij die m

En wat zij

kerken noch

ijk. Blijkbaar

gelicht. In d

Hoogleraren

hooren niet

dient nog al

verbindt zich

voorbeeld niet

niet, dat de l

den Heidelbe

hoogleraren

aan de „oplo

Maar er is

Festelijk w

door de class

Dr Geelkerke

kerken onder

elke oplossing

Bovendien

een soort inst

ben is dat ge

moesten eens

der extra-ver

Synode samen

ter beschikkin

dienen. Wann

personen om

eenigzins ku

Doch curatu

hun door een

Sinds wij t

oogenblik van

oplossing „me

Heeft hij he

hart de denki

De Synode

Onze kerke

Integendeel

UIT HE

De sociale

Ons midd

die in een

deze belang

van allerlei

litieke vrage

het op zichz

verschijnsel

van ons vo

M. O. ook

Wij laten d

zijde van d

bezien het

steeds groot

krigen in

Het gebri

tien of vijf

In 1900 t

derland 10.8

14941 en i

Stellen we

1920 reeds

de laatste v

tempo is vo

De toenam

hand met d

wacht moeh

Op zichz

schijnael

Voor alle

zwaarder en

bedrijven m